

Verslagen

De Grauwe Kiekendief

Ben Koks

16 januari 1996

De laatste jaren zijn de Groninger Grauwe Kiekendieven regelmatig in het nieuws geweest. Paginavullende berichten in het *Nieuwsblad van het Noorden* en artikelen in *De Grauwe Gors* (1994-4) en *Vogels* (1994-6) zullen waarschijnlijk aan weinig Avifaunaleden ongemerkt voorbij zijn gegaan. Er was in Groningen echter nog niet eerder een lezing gehouden over de Grauwe Kiekendief en dat was wellicht de oorzaak van de grote opkomst. Zo'n 70 belangstellenden puilden bijna uit het zaaltje in het Natuurmuseum. Hieronder was een behoorlijk aantal leden dat in de afgelopen jaren had meegeholpen met het veldwerk. Voor hen bevatte de lezing vele herkenbare momenten.

Aan de hand van een serie prachtige dia's, van Hans Hut, Simon Bijlsma en Erik Visser, deed Ben Koks verslag van vijf jaar beschermingswerk en onderzoek aan de Grauwe Kiekendief. De Grauwe Kiekendief werd getoond in vele verschijningsvormen: als ei, als kuiken van diverse leeftijden en als volwassen mannetje of vrouwtje gezien uit allerlei hoeken. De dia's brachten Ook vrijwel alle aspecten van het veldwerk werden in beeld gebracht, zoals het localiseren van de broedparen, het onderhouden van contact met boeren, het opsporen van de nesten, het uitvoeren van de beschermingsmaatregelen, het ringen van de kuikens en het verzamelen van broedbiologische gegevens en andere interessante wetenswaardigheden over de kiekendieven.

Tijdens de lezing kwam duidelijk naar voren dat het grootschalig braakleggen van akkers in noordoost-Groningen van groot belang is geweest voor de Grauwe Kiekendief. Braakliggende percelen kunnen grote aantallen veldmuizen herbergen, een belangrijke voedselbron voor kiekendieven en andere roofvogels. Uit

onderzoek naar de aantallen veldmuizen in diverse typen braakgelegde percelen bleek dat meerjarige braak voor roofvogels gunstiger is dan eenjarige braak. Verder bleek dat het inzaaien van natuurbraak met *Phacelia leuk* is voor bijen en toeristen (vanwege de fraaie honingrijke bloemen), maar weinig oplevert aan natuurwaarde.

De braakliggende percelen worden door Grauwe Kiekendieven zelden gekozen als broedplaats. De kiekendieven broeden vooral in koolzaad, luzerne en zomertarwe. Het nestelen in landbouwgewassen is niet ongevaarlijk voor de vogels. Luzerne wordt vroeg in het seizoen gemaaid, vaak op het moment dat de vrouwtjes net met broeden zijn begonnen. Broedse vrouwtjes vliegen pas op als het gevaar tot op enkele meters is genaderd. Gezien de snelheid van de hedendaagse landbouwmachines is de kans groot dat ze met nest en al wordt uitgemaaid. Om dit te voorkomen moet het nest met stokken worden gemarkeerd zodat er omheen kan worden gemaaid. Het zoeken van de kleine nesten tussen de vele hectares kniehoog luzerne is een tijdrovende bezigheid. Een perceel moet vaak urenlang in de gaten worden gehouden op invallende vogels die de locatie van het nest verraden.

Zomertarwe en koolzaad worden later in het seizoen geoogst dan luzerne, maar de jongen zijn meestal nog niet vliegvlug op het moment dat de combines uitrukken. Het beschermingswerk bestaat in dit geval uit het markeren of verplaatsen van nesten, of het aanbrengen van strobalen om te voorkomen dat de jongen over het perceel gaan zwerven. In enkele gevallen wordt schrikdraad rond het nest geplaatst om vossen of verwilderde katten weg te houden. Ondanks de goede zorgen was het broedsucces in 1995 niet overweldigend. De koude, natte periode in de eerste weken van juni veroorzaakte veel sterfte onder de kuikens door onderkoeling en ondervoeding, en een aantal

verregende legsels werd verlaten. Dit geringe broedsucces hoeft echter geen desastreuze gevolgen te hebben voor de populatie kiekendieven. Hoe de toekomst voor de Grauwe Kiekendief in Groningen er op de langere termijn uit zal zien is moeilijk te voorspellen. Veel zal afhangen van het toekomstig gebruik van de landbouwgronden. Daarnaast zal nestbescherming noodzakelijk blijven zolang er in Groningen nog onvoldoende natuurlijke broedgebieden zijn voor Grauwe Kiekendieven.

Caroline Elfferich-de Jong